

Восени 2019 року українські вчителі представили розробки найкращих STEM-уроків під час конференції «Кращі гендерночутливі STEM-уроки: як викладати». З найкращими STEM-уроками можна ознайомитися за посиланням: <https://stem-lesson.info/krashhi-stem-uroki-2018-2019/>.

Отже, STEM-освіту можна вважати інноваційним напрямом освіти, який сприяє формуванню в учнівської молоді навичок XXI століття, зокрема креативності, готує їх до швидкоплинності буття, стрімкого розвитку науки і технологій, формує вміння приймати відповідальні рішення та вирішувати надскладні завдання тощо.

Вважаємо, що формування освітнього STEM-середовища, яке спрямоване на запровадження практико-орієнтованого, міждисциплінарного та проектного підходів у навчанні з акцентом на вивчення предметів природничо-математичного циклу, робототехніки та активному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, є сприятливим для формування творчої, креативної особистості.

Література:

1. Танабаш Л. Креативність або творчі здібності. Математика в школах України. 2004. № 11. С. 8-10.
2. Шахіна І.Ю., Цимбал Т.О. Формування креативного мислення молодших школярів у процесі навчання. Вісник Черкаського університету. 2018. №3. С. 125-132.
3. Шрагіна Л.І. Технологія розвитку креативності. К.: Шк. Світ. 2010. 160 с.
4. Kyiv Mini Maker Faire. URL: <https://kyiv.makerfaire.com/>.

Горошкіна О. М.

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Навчання в школі спрямоване на формування компетентного мовця, комунікативно успішного, активного, креативного. Сьогодення потребує саме таких рис. Відповідно до матеріалів, оприлюднених експертами Всесвітнього економічного форуму в Давосі, успішній людині потрібен набір ключових навичок. Якщо 2010 року креативність посідала десяту позицію в списку компетентностей, то 2015 року означена компетентність піднялась на третє місце у списку, що свідчить про її соціальну значущість.

Аналіз спеціальної літератури засвідчує, що проблему креативності різноаспектно розглядали психологи (Г. Айзенк, Т. Березіна, Д. Богоявленська, Л. Виготський, В. Вишнякова, В. Давидов, А. Лук, В. Моляко, Я. Пономарьов, А. Рахімов, Р. Швай, М. Ярошевський та ін.), лінгводидакти (Ж. Горіна, О. Кучерук, В. Мельничайко, М. Пентилюк та ін.). Однак донині актуальною залишається проблема виокремлення шляхів формування креативності учнів на уроках української мови. Ці висновки підтверджуються практикою: учителі вважають своїм провідним завданням підготовку до ЗНО, не ставлячи за мету системний розвиток творчих здібностей старшокласників, працюючи в цьому напрямі епізодично. Результатом цього є низький рівень сформованості творчих умінь учнів,

почасти не відрізняються оригінальністю їхні твори, проекти. Не сприяє формуванню креативних здібностей і велика кількість навчальних видань, що пропонують готові домашні завдання, тексти творів, переказів, орієнтуючи здобувачів освіти здебільшого на репродуктивну діяльність.

Аналіз фахової літератури засвідчив, що дослідники паралельно застосовують поняття «креативність» і «творчість» як синонімічні. Опрацювання лексикографічних джерел літератури переконує, що ці поняття є близькими, але не тотожними. «Педагогічний словник» визначає креативність як рівень творчої обдарованості, здатності до творчості, що є відносно стійкою характеристикою особистості [1, с. 59]. Автори «Психологічного тлумачного словника найсучасніших термінів» тлумачать креативність як «здатність породжувати незвичайні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації», зазначаючи, що «серед інтелектуальних здібностей вона виділена в особливий тип» [2, с. 210], творчість визначають «як психічний процес створення нових цінностей» [там само, с. 539].

Отже, креативність – це базова здатність особистості, необхідна для розв'язання певних завдань, здатність до творчості, створення нового, оригінального продукту, генерування цікавих ідей. Креативність визначає готовність знаходити нові шляхи розв'язання складних проблем, ламати стереотипи, тобто є внутрішнім потенціалом, що допомагає особистості успішно діяти, ефективно реалізувати себе. Творчість – це діяльність, що веде до розроблення, створення чогось нового.

Необхідність формування креативності старшокласників під час навчання української мови актуалізує низку завдань: по-перше, необхідно забезпечити формування креативності педагогів у системі вищої та післядипломної освіти; по-друге, гостро постала проблема забезпечення вчителів-словесників методичними рекомендаціями з формування креативності учнів, які ураховували б результати психологічних досліджень, класичних, гуманістичних теорій творчості, концепції творчості як дивергентного мислення Дж. П. Гілфорда та ін.; по-третє, важливо розробити спеціальні завдання, спрямовані на розвиток креативності учнів; по-четверте, потребують уточнення критерії й показники оцінювання результатів виконання цих завдань.

Показником креативності учнів є створений ними продукт (твір, есе, проєкт, мультимедійна презентація тощо), оригінальність якого залежить від унікальності почуттєвих переживань, що дозволяють символічно осмислювати загальнолюдський та особистісний досвід. Важлива роль у формуванні креативності належить уяві учнів, їхній фантазії, що, на думку дослідників, передбачає створення людиною нових образів, наповнюючи їх актуальним для особистості автора змістом [4]. Нам імпонує наукова позиція Р. Швай, згідно з якою «Особистість учня формується під впливом творчого вчителя, який застосовує інноваційні методи навчання, уміє створити творчу навчальну атмосферу, цінувати та з повагою ставитися до творчості учнів, впливати на них, переконувати їх у важливості творчих

пошуків» [3, с. 18]. Іншими словами: тільки креативний учитель може сформувати креативного учня.

Під впливом соціального замовлення активізувалися пошуки практиків, які прагнуть до створення творчої атмосфери на уроках, вони діляться власними здобутками в часописах і соціальних мережах. На допомогу педагогам співробітники відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України створили однойменну сторінку в соціальній мережі «Facebook», що нараховує понад дві тисячі учасників, де науковці та практики діляться досвідом, обговорюють актуальні питання.

Аналіз психолого-педагогічних джерел спонукав нас до висновку про необхідність урахування таких специфічних принципів формування креативності учнів: принцип опори на суб'єктивний досвід учнів, принцип творчої взаємодії суб'єктів освітнього процесу, принцип креативності.

Критеріями добору завдань для формування креативності старшокласників вважаємо спрямованість завдань на пошук нестандартних шляхів розв'язання проблем, залучення здобувачів освіти до різних видів творчої діяльності.

Отже, формування креативності учнів є важливим напрямом освітнього процесу, оскільки сприяє формуванню в них соціально значущих умінь – самостійної постановки проблеми, нестандартного її розв'язання, пошуку оригінальних ідей.

Література:

1. Педагогический словарь / Г. М.Коджаспирова, Коджаспиров А. Ю. Москва : Издательский центр «Академия», 2000. 176 с.
2. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів / Шапар В. Б., Олефир В. О., Куфлієвський А. С. Харків : Прапор, 2009. 672 с.
3. Швай Р.І. Творче навчальне середовище для формування креативної особистості. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2013. № 11(18). С. 15-18.
4. Шрагіна Л.І. Теоретико-методологічні засади дослідження вербальної уяви особистості: дис. ... докт. психолог. наук : 19.00.01 / Інститут психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2017. 450 с..

Даниш О. Ю

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МНЕМОТЕХНІКИ

Найголовнішою ознакою держави та її нації є рідна мова. Рівень розвитку мови відображає рівень розвитку нації, її культури. «Мова – це наша національна ознака, в мові – наша культура, ступінь нашої свідомості...» – зазначав І. Огієнко [6]. Завдання навчання дітей рідної мови акумулюється у Базовому компоненті дошкільної освіти України і передбачають засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. У документі зазначається, що оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомим досягненням